Bestuurlijk traject Gelders Bibliotheekwerk

Voorbereiding besluitvorming Convenant Gelders bibliotheekwerk

Versie 1.3, 8 oktober 2026

Goed om te weten

Het wetgevingstraject loopt nog. De informatie in dit stuk geeft de stand van oktober 2026 weer en kan nog veranderen.

Dit stuk helpt bij de voorbereiding van de besluitvorming over het Convenant Gelders bibliotheekwerk in de colleges van B&W.

Het is een uitgave van de bestuurlijke stuurgroep Gelders bibliotheekwerk.

Samenwerkende Gelderse Bibliotheken

VNG Gelderland
Vereniging van Gelderse Gemeenten

Rijnbrink

provincie Gelderland

Oktober 2026

Stuurgroep Gelders bibliotheekwerk

Namens de Samenwerkende Gelderse bibliotheken (SGB):

- Mevrouw M. van Ooijen, directeur-bestuurder Bibliotheek Barneveld
- Mevrouw J. Roelofs, Bij de Bieb, Zutphen
- De heer B. Frölich, directeur-bestuurder Kunstwerk!, Zevenaar

Namens VNG Gelderland:

- Mevrouw B. Schouten, wethouder gemeente Beuningen
- Twee wethoudersposities nog niet ingevuld
- De heer B. Fransen, directeur-bestuurder **Rijnbrink**
- De heer P. Drenth, gedeputeerde **provincie Gelderland** (voorzitter)

Oktober 2026

Inhoudsopgave

1. Wet en stelsel

2. Startsituatie Gelderland

3. Bestuurlijk traject

4. Convenant

5. Gelders format

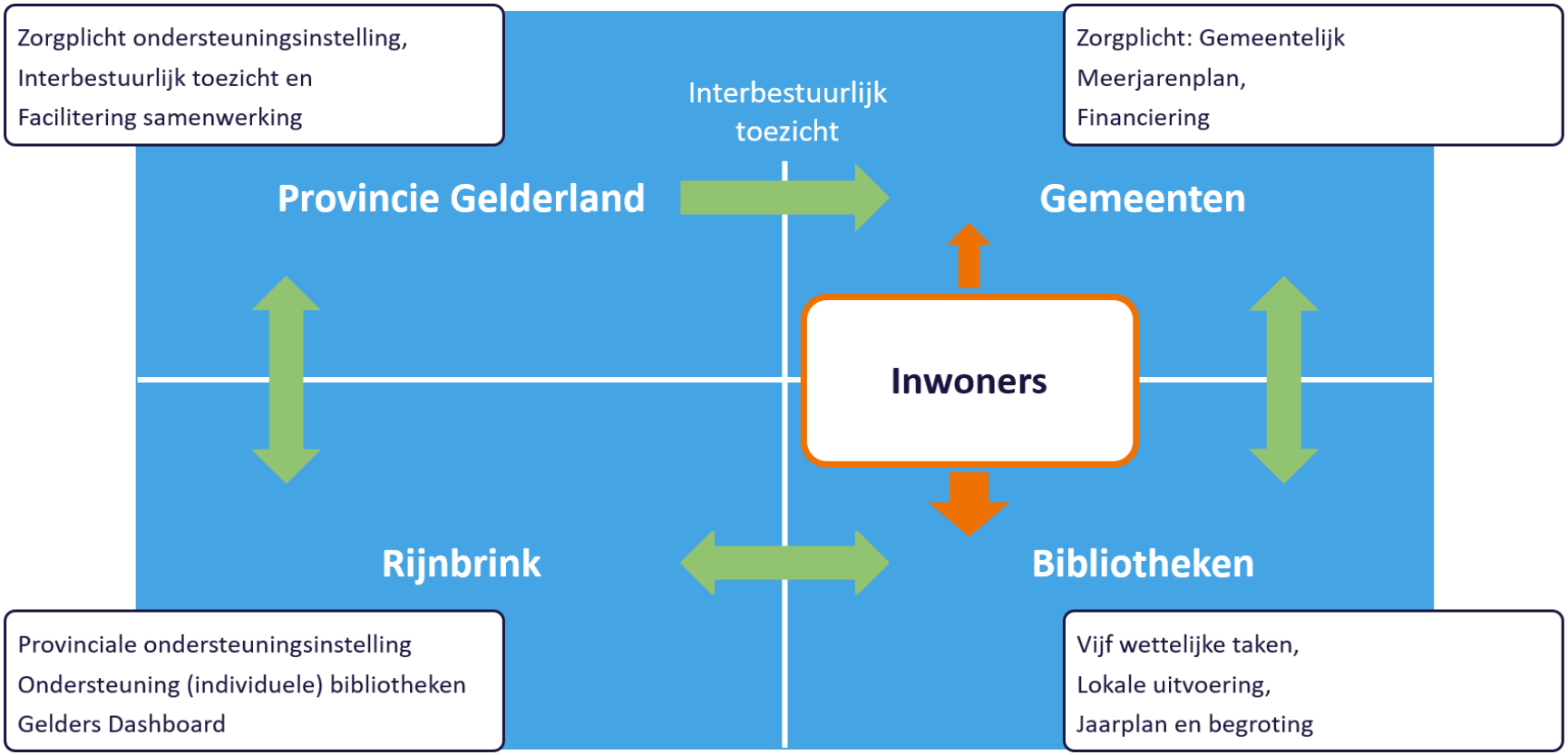
6. Besluitvorming

7. Achtergrond-informatie

1. Wet en stelsel: gewijzigde Wsob

- De wet wordt gewijzigd en uitgebreid. Doel: brede versterking van het bibliotheekwerk
- Zorgplicht provincie:
  - Bekostigen provinciale ondersteuningsinstelling (POI). In Gelderland is dat Rijnbrink
- Zorgplicht gemeenten:
  - Bekostigen passend en toegankelijk bibliotheekwerk
  - Vaststellen van een gemeentelijk meerjarenplan
- Provincie oefent interbestuurlijk toezicht (IBT) uit op de zorgplicht van gemeenten
- Inwerkingtreding naar verwachting op 1 juni 2027. Eerste meerjarenplan uiterlijk 1 juni 2028 aanleveren bij provincie

1. Wet en stelsel: toekomstig bibliotheekstelsel

2. Startsituatie: ons netwerk in cijfers

- Alle 51 gemeenten dragen (mede) bij aan goede bibliotheekvoorzieningen. Veel gemeenten financieren gezamenlijk een bibliotheekorganisatie.
- 18 bibliotheekorganisaties, verenigd in de Samenwerkende Gelderse Bibliotheken (SGB)
- 193 vestigingen, servicepunten, afhaalpunten, bibliobushaltes en zelfbedieningslocaties
- 7,3 miljoen bezoeken per jaar: de **meest bezochte** maatschappelijke en culturele instellingen van Gelderland!

2. Startsituatie: sterk netwerk onder druk

- Toenemende kosten door inflatie en kosten voor (digitale) veiligheid
- Moeite om goed personeel te vinden
- Grotere complexiteit door groeiend aantal taken en (tijdelijke) geldstromen
- Meer aandacht nodig voor bedrijfsvoering en organisatieontwikkeling (‘robuuste bibliotheek’)
- Gemeentelijke subsidies onder druk door krappe gemeentefinanciën

3. Bestuurlijk traject: aanleiding

Bibliotheken zijn van belang voor elke gemeente

- Laagdrempelige plek voor ontwikkeling, ondersteuning, ontmoeting en dialoog
- Gemeenten bereiken via bibliotheken kwetsbare doelgroepen, tegen relatief lage kosten
- Bijdrage aan kansengelijkheid, participatie, leefbaarheid en lokale economie

Waarom een convenant: de wet alleen is niet genoeg

- De Wsob, de zorgplicht en extra rijksmiddelen maken ieders rol duidelijk, maar waarborgen toekomstbestendig bibliotheekwerk niet
- Daarom kiest de stuurgroep voor een stimulerend convenant van de vier stelselpartners: gedeelde ambities en respect voor elkaars autonomie
- Het geeft bestuurlijk houvast bij keuzes en versterkt de positie van alle partners bij prioriteiten en middelen
- We wachten niet op de wet, maar beginnen vandaag

3. Bestuurlijk traject: stimulerende aanpak

	Wsob	Bestuurlijk traject
Karakter	Controlerend	Stimulerend
Basis	• Wsob • AMvB	• Landelijk Bibliotheekconvenant • Convenant Gelders bibliotheekwerk • Gelders netwerkplan
Criteria	Normen	Gelderse ambitie
Monitoring	Interbestuurlijk toezicht	Gelders Dashboard

3. Bestuurlijk traject: eerdere stappen

- **Rondetafelgesprekken** met ambtenaren van gemeenten en bibliotheken
- **Meeleesgroep** voor de concepttekst van het convenant
- **Bestuurlijke bijeenkomst** op 16 september 2026 in Arnhem, waar gemeenten en bibliotheken het concept van het convenant hebben getoetst

3. Bestuurlijk traject: opbrengst 16 september

Bestuurlijke bijeenkomst met gemeenten en bibliotheken in Arnhem

- Wat gemeenten en bibliotheken meegaven:
  - Aanwezigen zien de meerwaarde van een convenant
  - Houd het convenant kort, de kern op twee A4
  - Respecteer de autonomie van de stelselpartners
  - Laat ruimte voor lokaal maatwerk
- Zo is dat verwerkt in het concept:
  - Kort convenant, met een aparte Toelichting
  - Niet in rechte afdwingbaar, met vrijheid voor eigen keuzes
  - Ruimte voor lokale keuzes, ook bij het format voor het meerjarenplan

4. Convenant: hoofdlijnen

Convenant Gelders bibliotheekwerk, concept oktober 2026

- Vier stelselpartners ondertekenen: gemeenten, bibliotheken, Rijnbrink en provincie Gelderland
- Kort convenant, met een aparte Toelichting die niet wordt ondertekend
- Gelderse ambitie: iedere Gelderlander heeft nu en in de toekomst binnen redelijke afstand laagdrempig toegang tot een professionele, eigentijdse bibliotheekvoorziening
- Vijf doelen:
  - Uitbreiden van bereikbaarheid en toegankelijkheid
  - Bevorderen van professionele kwaliteit
  - Vergroten van maatschappelijke impact
  - Werken aan een gezamenlijke taal, stuurgetallen en transparantie
  - Kansen creëren door samenwerking
- Looptijd vijf jaar, vanaf 20 januari 2027. Jaarlijkse evaluatie

Status convenant: de afspraken zijn niet in rechte afdwingbaar. Ieder houdt de vrijheid om eigen keuzes te maken. Het convenant valt buiten het interbestuurlijk toezicht.

4. Convenant: afspraken per partner

Stelselpartner	Afspraak in hoofdlijnen
Gemeenten	Voldoen aan de zorgplicht. Stellen met de bibliotheek het meerjarenplan op, bij voorkeur op basis van het Gelders format. Dragen zorg voor voldoende financiering en duurzame huisvesting. Zij geven de bibliotheek een duidelijke plek in hun beleid, in relatie tot andere domeinen.
Bibliotheken	Voeren de vijf wettelijke functies uit, borgen hun kwaliteit met certificering. Organiseren lokale allianties met maatschappelijke partners.
Rijnbrink	Ondersteunt bibliotheken met advies en kennisdeling. Verzorgt het interbibliothecair leenverkeer. Beheert het Gelders Dashboard en rapporteert elk jaar over het Gelders Peil.
Provincie Gelderland	Bekostigt Rijnbrink en faciliteert de samenwerking. Het interbestuurlijk toezicht staat los van het convenant.
Stuurgroep	Stelt elk jaar de ontwikkelagenda vast en evalueert de uitvoering van het convenant.

Op basis van het concept van oktober 2026. De vastgestelde tekst is leidend.

5. Gelders format meerjarenplan

- Helpt te onderbouwen hoe uw gemeente aan de zorgplicht voldoet. Het biedt hulpvragen, voorbeelden en tips voor bruikbare openbare data
- Draagt bij uniform toepassing van interbestuurlijk toezicht
- Vormt een data bron voor het Gelders dashboard
- Versie 0.8 is beschikbaar. We stimuleren het gebruik van het Gelders format
- Een meerjarenplan op basis van versie 0.8 voldoet aan de eisen die de wet en het interbestuurlijk toezicht op 1 juni 2028 aan een gemeentelijk meerjarenplan stellen
- Versie 1.0 volgt medio 2027. Een al vastgesteld meerjarenplan hoeft dan niet te worden aangepast
- Handleiding en invuldocument staan op de sites van Rijnbrink en VNG Gelderland

Oktober 2026

5. Gelders format meerjarenplan: versies

Voorlopig format (80% compleet, versie 0.8)	**Definitief format (100% compleet, versie 1.0)**
Gebaseerd op wat we nu wél weten	Gebaseerd op definitieve tekst wet, AMvB, Handreiking, toetsingskader, convenant en Gelders Dashboard.
Samengesteld in samenspraak met klankbordgroep van gemeenten, bibliotheken, Rijnbrink en provincie	Aanvullingen in samenspraak met klankbordgroep van gemeenten, bibliotheken, Rijnbrink en provincie
Vastgesteld door bestuurlijke stuurgroep	Vastgesteld door bestuurlijke stuurgroep
We stimuleren het gebruik	Voor het meerjarenplan van 1-6-2028
Beschikbaar: eind mei 2026	Beschikbaar: medio 2027

6. Besluitvorming: planning

Start	Gereed	Mijlpaal
	26-05-2026	Gelders format 0.8 beschikbaar
	16-09-2026	Bestuurlijke bijeenkomst gemeenten en bibliotheken
05-10-2026	27-10-2026	Regiotafels gemeenten
	Begin november 2026	Stuurgroep stelt het convenant vast
November 2026	18-12-2026	Besluitvorming in colleges van B&W, Raden van Toezicht en Gedeputeerde Staten
	Eerste twee weken januari 2027	Formele (digitale) ondertekening convenant
20-01-2027	31-01-2027	Feestelijke presentatie convenant, tijdens de Nationale Voorleesdagen
	Vóór 01-06-2027	Interbestuurlijk toezicht ingericht
	01-06-2027	Wsob in werking (naar verwachting)
	Medio 2027	Gelders format 1.0 beschikbaar
	01-06-2028	Eerste meerjarenplan vastgesteld

Planning onder voorbehoud van voortgang wetgevingstraject

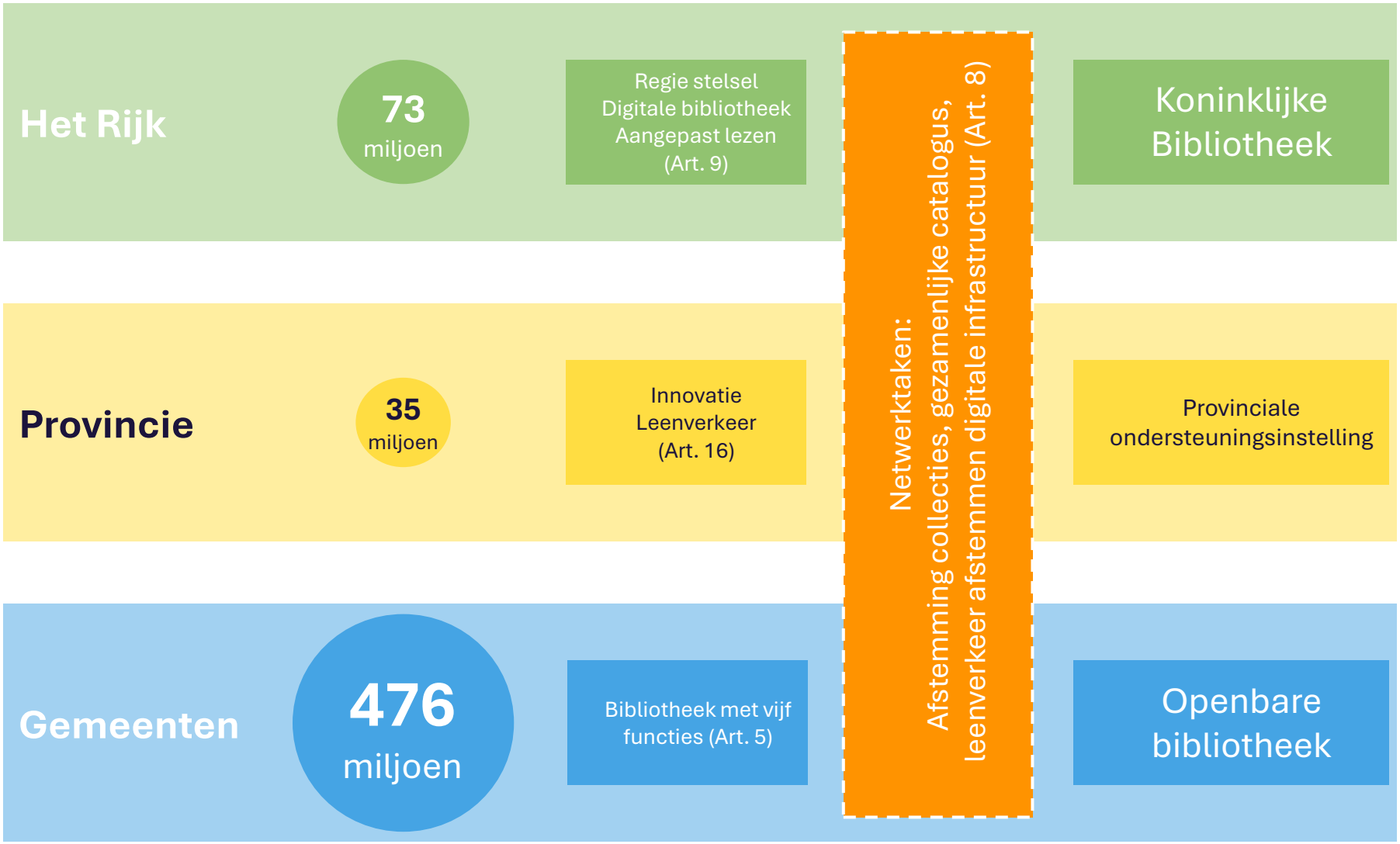
Blijf op de hoogte

- Per mail informeert provincie Gelderland gemeenteambtenaren cultuur over updates op de landingspagina. Wil je jezelf of een collega toevoegen aan deze maillijst of een wijziging doorgeven? Mail naar bibliotheekwerk@gelderland.nl
- Abonneer je op de nieuwsbrief van Rijnbrink
- VNG Gelderland, dossier Wsob
- Volg Rijnbrink op sociale media

7. Achtergrondinformatie

- Huidige wet en stelsel
- Prestaties in Gelderland
- Ambities, plan van aanpak en projectorganisatie
- Doorkijk 2026-2030
- Opbouw van het Gelders format
- Route naar en definitie van de zorgplicht
- Financiering en wetgevingstraject
- Overige beleidskaders en websites

7. Achtergrond: huidige wet en stelsel

Oktober 2026

7. Achtergrond: huidige Wsob

- Sinds 2015 is er de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob)
- Deze wet regelt de organisatie, verantwoordelijkheden en functies van openbare bibliotheken in Nederland op landelijk, provinciaal en lokaal niveau
- Doel van de wet is de toegankelijkheid en kwaliteit van bibliotheekdiensten te waarborgen
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor bekostiging van de lokale bibliotheken

7. Achtergrond: prestaties in Gelderland

Bovengemiddelde prestaties tegen benedengemiddelde financiering

	Bezoeken per inwoner	Percentage lid	Uitleningen per lid	Activiteiten per 1.000 inwoners	Percentage scholen met Bibliotheek op school (2024-2025)	Subsidie per inwoner exclusief huisvesting
Gelderland minimum	1,5	16,6%	11,0	niet bekend	0%	**€ 12,16**
Gelderland gemiddeld	**3,4**	**22,0%**	**16,6**	**26,7**	**57,5%**	**€ 17,90**
Gelderland maximum	5,2	26,3%	23,8	niet bekend	100%	**€ 30,26**
Landelijk gemiddeld	**3,3**	**21,2%**	**14,2**	**22,3**	**56,5%**	**€ 20,22**

- Prestaties in 2025 boven het landelijk gemiddelde
- De subsidie exclusief huisvesting ligt in Gelderland € 2,32 per inwoner lager dan landelijk

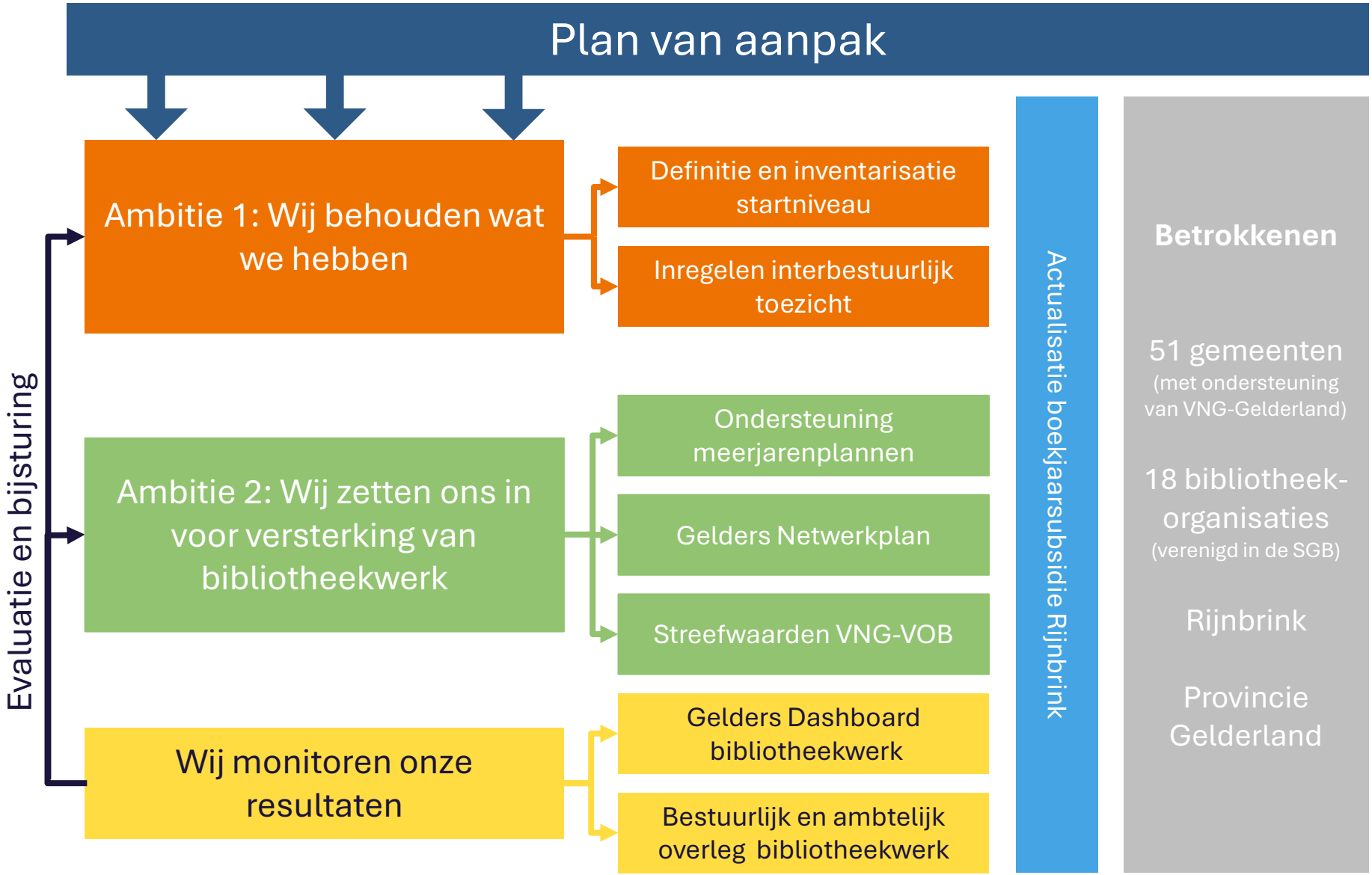
Bron: KB, Dashboard Bibliotheekstatistiek 2025 (voorlopig) voor activiteiten en subsidie (exploitatiesubsidie min huisvesting). Overig, minimum en maximum: eigen berekening. Bibliotheek op school: 2024-2025.

Oktober 2026

7. Achtergrond: ambities en doelen

7. Achtergrond: plan van aanpak

7. Achtergrond: vijf sporen

Wettelijk spoor: interbestuurlijk toezicht*

Bestuurlijk spoor: convenant

Organiseren bestuurlijk draagvlak

Projectorganisatie en -communicatie

Actualisering boekjaarsubsidie aan Rijnbrink*

* Besluitvorming ligt bij provincie

Oktober 2026

7. Achtergrond: projectorganisatie

Stuurgroep

Gedeputeerde, namens Provincie Gelderland
3 wethouders namens VNG Gelderland
3 bibliotheekdirecteuren,
namens Samenwerkende Gelderse Bibliotheken (SGB)
Bestuurder provinciale ondersteuningsinstelling Rijnbrink,

Taken

Vraagt mandaat
Stelt vast
Stuurt bij

Ambtelijk ondersteund door

Projectleider Provincie
Secretaris VNG Gelderland
Gemeentelijk beleidsambtenaren
Netwerkmanager en bestuurssecretaris Rijnbrink

Projectgroep

Projectleider provincie, ondersteuning provincie, ondersteuning Rijnbrink, voorzitter SGB, VNG-Gelderland

Taken

Opstellen van plannen en voorstellen
Uitvoering geven aan plannen
Voortgang monitoren
Zorgdragen voor communicatie

Werk- en klankbordgroepen

Vertegenwoordigers van stelselpartners

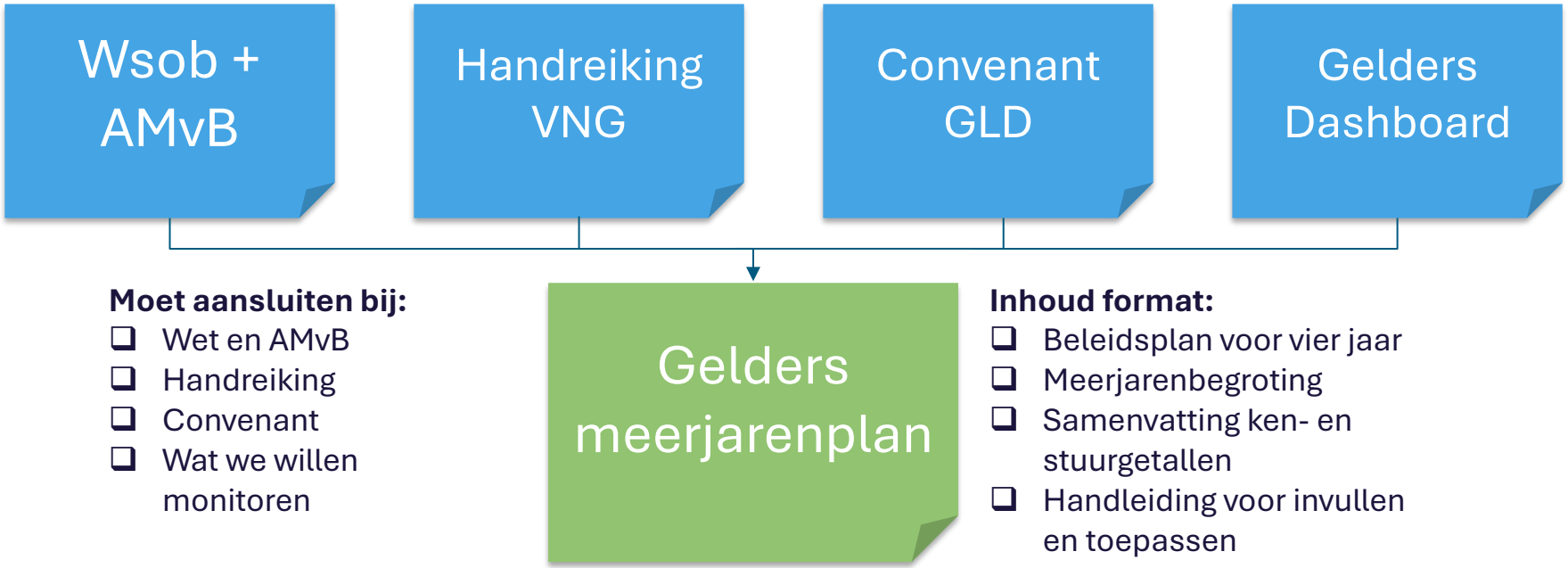
Taken

Leveren input
Feedback geven
Voorbereiden voorstellen en conceptteksten

7. Achtergrond: doorkijk 2026-2030

Jaar	Uitvoering geven aan Wsob
2026	Samenstellen format Gelders meerjarenplan Vrijwillige toepassing meerjarenplan (pilot) Procesbegeleiding bij opstellen meerjarenplan door Rijnbrink Opzetten dashboard en nulmeting, bepalen set ken- en stuurgetallen o.b.v. beschikbare data Opstellen Convenant Gelders bibliotheekwerk
2027	Inrichten IBT 01-06-2027: wet treedt in werking Provincies voldoen aan zorgplicht om POI in stand te houden Opstellen meerjarenplannen door gemeenten vóór 1-6-2028 Procesbegeleiding bij opstellen MJP door Rijnbrink (indien gewenst) Uitwerken Gelderse ambitie en Gelders Peil
2028	01-06-2028: gemeenten beschikken over een vastgesteld meerjarenplan Aanvang interbestuurlijk toezicht Dashboard volledig uitvoeren
2030	01-06-2030: Gemeenten voldoen volledig aan de zorgplicht

7. Achtergrond: opbouw Gelders format

Is de basis en bron voor ...

Interbestuurlijk toezicht

Gelders Dashboard

Ontwikkelagenda Bibliotheekstelsel Gelderland

Oktober 2026

7. Achtergrond: route naar de zorgplicht

2024

- Nieuw landelijk bibliotheekconvenant
- Ambtelijk en bestuurlijk overleg bereiden wet, memorie van toelichting en mogelijk aanvullend normenkader voor
- Brief aan de Kamer over voortgang en financiering 2025 en 2026
- Internetconsultatie

2025

- Financiering via decentralisatie uitkering
- Aanpassing wet na internetconsultatie
- Raad van State

2026

- Behandeling Tweede Kamer
- Behandeling Eerste Kamer
- Nadere invulling van de zorgplicht in AMvB
- Handreiking Wet VNG
- Provincies gaan toezicht inregelen
- Gemeenten gaan meerjarenplannen opstellen

2027

- Invoering wetswijziging

2028

- Gemeenten dienen meerjarenplan in

SPUK-middelen
(mogen uitgegeven worden tot 31-12-2025)

Uitkering gemeentefonds
In 2027 nog als decentralisatie-uitkering.

Decentralisatieuitkering
Ca. 2,95 per inwoner met een minimum van 100.000 per gemeente

Inwerkingtreding wetswijziging
Zorgplicht voor gemeenten en provincies

7. Achtergrond: definitie zorgplicht

De gemeente …:

1. … voorziet in een aanbod van bibliotheekvoorzieningen*, dat binnen redelijke afstand voor de inwoners toegankelijk is. Als onderdeel van dit aanbod is er ten minste één bibliotheekvoorziening die:
    - alle vijf functies als bedoeld in artikel 5 van deze wet vervult;
    - een fysieke collectie heeft; en
    - over een professionele personeelsbezetting beschikt.
2. … stelt elke vier jaar een meerjarenplan vast dat
    - in samenspraak met de lokale bibliotheek tot stand is gekomen en
    - voldoet aan de voorschriften die bij AMvB daaraan worden gesteld.

*Een ‘voorziening’ mag bijvoorbeeld ook een bibliobus zijn.

7. Achtergrond: financiering zorgplicht

Extra rijksgeld voor aanbod, openingstijden en vestigingen: € 59 miljoen in 2026, € 62 miljoen in 2027, via …

2024:	SPUK-middelen
2025 en 2026:	Decentralisatie-uitkering
2027:	Decentralisatie-uitkering
2028 e.v.:	Structureel via de Algemene uitkering

Gemeente krijgt € 2,95 per inwoner, minimum € 100.000.

In 2027: € 3,05 per inwoner, minimum € 105.000.

29 van de 51 Gelderse gemeenten krijgen in 2027 het minimumbedrag

7. Achtergrond: wetgevingstraject

Naar verwachting:

2026	
Eerste kwartaal	Wettekst naar Tweede Kamer
Maart	Internetconsultatie AMvB
Vierde kwartaal (december)	Behandeling wet in Tweede Kamer
2027	
Eerste of tweede kwartaal	Behandeling wet in Eerste Kamer
Tweede kwartaal	Publicatie wet
1 juni 2027	Wet van kracht

7. Achtergrond: beleidskaders

Landelijk

- Bibliotheekconvenant 2024-2027 met inhoudelijke doelstellingen
  (ondertekend door OCW, IPO, VNG, KB, SPN en VOB)
- Netwerkagenda 2024-2027
- VNG werkt aan een handreiking met streefwaarden voor toekomstbestendig bibliotheekwerk die VNG en de VOB hebben opgesteld (zie ‘Achtergrondinformatie’).

Provinciaal

Gelders Netwerkplan van de Gelderse bibliotheken

Voor linkjes naar bovenstaande documenten zie slide 36.

Bibliotheekconvenant 2024-2027 in een notendop

Geletterde samenleving

De bibliotheek is vanaf de vroegste jeugd een essentiële partner bij het stimuleren van het lezen.

1. Ieder kind automatisch lid van de bibliotheek.
2. Streven naar 100% dekking Bibliotheek *op school* in PO en VO.
3. Uitbreiding verrijkende aanbod voor jeugd in elke bibliotheek.

Bewerking: M. Deckers / Rijnbrink

Participatie in de informatiesamenleving

Iedereen moet mee kunnen doen in de informatiesamenleving. Bibliotheken hebben een rol bij basisvaardigheden, digitale vaardigheden en democratie en burgerschap.

1. Bereik van IDO's vergroten.
2. Samenwerking tussen bibliotheken en onderwijs op digitale geletterdheid vergroten.
3. Uitbouwen rol bibliotheken in versterken van democratie en digitaal burgerschap.

Leven lang ontwikkelen

Voor iedereen een openbare, neutrale en laagdrempelige leer-, ontmoetings- en ontwikkelplek.

1. Gebruik bibliotheken vergroten o.a. door het gratis lidmaatschap te verruimen.
2. Kwaliteit van taalhuizen versterken en continuïteit borgen.
3. Bibliotheek als plek voor leven lang ontwikkelen uitbouwen.
4. Opbouwen van een collectie en programmering rond educatieve content

Handreiking VNG met streefwaarden
(maar lokaal te bepalen passend bij de situatie)

Inhoudelijk

Meerjarenplan waarin ingegaan wordt op:

- Vijf functies
- Samenwerking onderwijs
- Bibliotheek als verblijfsplaats
- Lokale afspraken over beheerorganisatie en opdrachtgeverschap

Aanwezigheid

- *Gemeente < 5.000 inwoners:* lokaal maatwerk
- *Gemeente tot 30.000 inwoners:* 1 vestiging per max 13.000 inwoners
- *Gemeente 30.000-90.000 inwoners:* 1 vestiging per max 17.000 inwoners
- *Gemeente > 90.000 inwoners:* 1 vestiging per max 28.000 inwoners

Bekostiging

- *Gemeente tot 30.000 inwoners:* € 22,- per inwoner
- *Gemeente 30.000-90.000 inwoners*: € 24,- per inwoner
- *Gemeente > 90.000 inwoners:* € 29,- per inwoner

Bedragen inclusief de € 3,- rijksgeld, exclusief huisvesting, exclusief IDO en exclusief dbos

Professioneel bemenste openingstijden

> 30.000 inwoners:

- *Centrale vestiging:* minimaal 60 uur per week professioneel bemenst open.
- *Gewone vestiging:* minimaal 30 uur per week professioneel bemenst open

< 30.000 inwoners:

- *Gewone vestiging:* minimaal 30 uur per week professioneel bemenst open
- *(mini)servicepunt:* minimaal 8 uur per week professioneel bemenst open

7. Achtergrond: websites

- Wsob (meest actuele versies)
  - Wettekst
    (versie behandeling in de Tweede Kamer)
  - Algemene maatregel van bestuur
    (versie internetconsultatie)
- Bibliotheekconvenant 2024-2027
- Netwerkagenda 2024-2027
- Netwerkplan Gelderland
- Rijnbrink
- Bibliotheeknetwerk
- VNG Gelderland, dossier Wsob